УДК 619:616.24-002-085;636.4.
© 2010

Авраменко Н.О., кандидат ветеринарних наук
Сумський національний аграрний університет

Міланко О.О., кандидат ветеринарних наук
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ХЛАМІДІОЗУ СВИНЕЙ У СУЧАСНИХ СВИНОГОСПОДАРСТВАХ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук, професор Г.А. Зон

Одне з провідних місць у загальній патології свиней займає хламідіоз. У господарствах Сумської області хламідіоз свиней реєстрували досить часто, в основному, у змішаній формі. В одному і тому ж господарстві хвороба могла мати як гострий, так і латентний перебіг, який встановлювався лише лабораторними дослідженнями. За типового перебігу інфекційного процесу клінічні й патоморфологічні зміни були виражені особливо чітко, супроводжуючись масовими абортами серед тварин. Поява на фермі слабких і відстаючих у розвитку поросят в умовах цілком нормального утримання та годівлі і за відсутності бактеріальної інфекції є підставою для проведення лабораторних досліджень із метою виключення хламідіозу.

Ключові слова: *хламідіоз, свині, ендометрит, ентерит, аборти.*

Постановка проблеми. Для хламідіозу характерне значне поширення на всіх континентах, природна вогнищевість, а також потенційна небезпека для людини [1]. Хламідіози – це група контагіозних захворювань тварин, птиці та людей, які спричинюються антигеноспорідненими і морфологічно подібними мікроорганізмами – хламідіями. У сільськогосподарських тварин хламідії спричинюють патологію дихальної, харчотравної, опірно-рухальної, нервової та урогенітальної систем. Хламідії виступають потенціальною загрозою здоров'ю людей, які можуть заразитися в результаті контакту з тваринами, контамінованими цими збудниками, або при вживанні м'яса і молока, отриманих від таких тварин, а також на м'ясокомбінатах і м'ясопереробних підприємствах при обробці туш хворої худоби і птиці [2]. Дослідження здійснювали за темою "Моніторинг хламідіозу в господарствах північно-східної України, розробка сучасних методів діагностики та профілактики" (2008-2011 рр.) у відповідності з робочою програмою кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості продуктів тваринництва, затвердженої науково-методичною радою Сумського національного аграрного університету.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. В останні роки, базуючись на широких і цілеспрямованих дослідженнях вчених із вивчення хламідіозу, розроблені та впроваджені у виробництво діагностикуми, вакцини і раціональні заходи [1-3]. Водночас чимало питань даної проблеми потребують поглибленого вивчення, особливо що стосується хламідіозу свиней. У цього виду тварин недостатньо вивчена крайова епізоотологія хвороби в південно-східних областях України, її розповсюдження, перебіг, симптоматика, патоморфологічні та гістоморфологічні зміни.

У наші завдання входило:

- визначити поширення хламідіозу свиней у господарствах України;
- визначити клініко-епізоотологічні особливості перебігу хламідіозу свиней та патоморфологічних змін у господарствах Сумщини.

Матеріали та методи дослідження. Робота виконувалася впродовж 2009-2010 рр. на базі кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості продуктів тваринництва, а також у господарствах Сумської області. Матеріалом досліджень були свині з порушеннями репродуктивної функції та патологічний матеріал від них, в якому лабораторно підтверджувався хламідіоз. Клінічні обстеження тварин проводили за загальноприйнятими методами в господарствах зі значним відсотком порушень репродуктивної функції у свиней і поросят, в яких лабораторно підтверджувався хламідіоз. Всього клінічно обстежено 102 тварини. Патоморфологічні зміни вивчали на вимушено забитих тваринах, абортованих плодах, мертвонароджених поросятах. Матеріалом цих досліджень були: 4 абортовані плоди; 3 мертвонароджених поросят; 6 свиней парувального віку з порушеннями репродуктивної функції, затримкою посліду та післяродовим ендометритом; 4 свині з вагінітами, уретритами, цервіцитами, метритами; 10 свиней із тривалою неплідністю.

Результати досліджень. Згідно зі статистичними даними Державного комітету ветеринарної медицини України, найбільша кількість неблагополучних пунктів щодо хламідіозу свиней у господарствах України була зареєстрована у 2004-2005 роках (див. мал.).

В обстежених нами господарствах Сумського району (СВК «Перше травня»), Лебединського району (АФ «Низи» с. Штепівка) Сумщини хламідіоз свиней реєстрували досить часто, в основному, у змішаній формі. В одному і тому ж господарстві хвороба могла мати як гострий, так і латентний перебіг, який встановлювався лише на основі лабораторних даних. У господарствах аборти і мертвонародження спостерігалися переважно у разових, рідше – в основних свиноматок, проте і в цих випадках унаслідок внутрішньоутробного зараження поросята захворювали в перші дні життя. У деяких свиноматок виникали метрити, а також розвивалася агалактія (як наслідок порушення загальної фізіологічної рівноваги або на як ускладнення). В окремих стадах аборти у свиноматок спостерігали спорадично.

Новонароджені поросята від хворих або інфікованих свиноматок були млявими, зі слабким ссальним рефлексом, спостерігалася гіперемія шкіри (із синюшним відтінком), блідість слизових оболонок, їх сухість. Окрім того відмічалося підвищення збудливості, ремітуюча лихоманка, температура періодично підвищувалася до 40,5ºС. При захворюванні поросят віком понад два місяці спостерігали пневмонії, кон'юнктивіти, короткочасні проноси, виснаження. У більшості тварин виявляли обмежені некротичні ураження шкіри в ділянках вух, тулуба, хвоста; у 5-10% поросят зустрічали поліартрити. У відлучених поросят температура тіла незначно підвищувалася. Домінували ознаки ураження органів дихання, проте спостерігалися короткочасні проноси, гіперемія кон'юнктиви і сльозотеча, знижувалася маса тіла. В окремих кнурців відмічали ознаки запалення препуцію.

У молодих тварин (віком близько 8 місяців) захворювання перебігало у гострій формі, при якому відмічали ураження органів дихання, шлунково-кишкового тракту та статевої системи. У них реєстрували пригнічення й різке зниження апетиту, температура тіла коливалася від 40,5 до 41,0 °С, дихання ставало прискореним, переважно черевного типу. Крім цього, у хворих тварин з'являвся глибокий сухий кашель, який з часом ставав помірно вологим, нечастим. У деяких тварин з'являлися короткочасні проноси, що змінювалися запорами, блюванням і депресією.

Поява на фермі слабких і відстаючих у розвитку поросят в умовах цілком нормального утримання та годівлі за відсутності бактеріальної інфекції є підставою для проведення лабораторних досліджень із метою виключення хламідіозу.

При патоморфологічному обстеженні органів свиноматок відмічали гіперемію і набряк ендометрію, невеликі (діаметром 1-1,5 см), ділянки некрозу. В 50% випадків серед хворих свиноматок на слизовій оболонці рогів матки спостерігали кістозно-розширені залози величиною з горошину і кістозне переродження яєчників. У абортованих плодів і поросят, які загинули в перші 24 години після опоросу, відмічали набряк підшкірної сполучної тканини в ділянці голови, грудей, лопатки; у підшкірній сполучній тканині в області грудей – драглистий інфільтрат; у тім'яній частині голови і кінцівках – дифузні крововиливи.

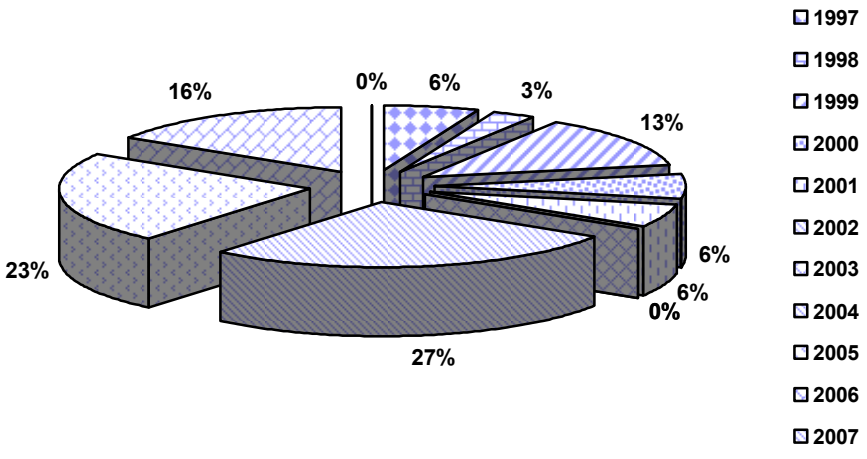

Мал. Кількість неблагополучних пунктів щодо хламідіозу свиней у господарствах України за 1997-2007 роки

У кнурів відмічали характерні зміни в статевих органах: у окремих тварин змінювався колір і консистенція тестікулів, пахові лімфатичні вузли були збільшеними в 1,5-2 рази; сім'япроводи геморагічно запалені; у випадках повного або часткового парафімозу спостерігали виражений некроз тіла статевого члена.

При ентеритній формі у поросят знаходили набряк підшкірної клітковини в ділянці підщелепового простору, промежини, грудних і тазових кінцівок, іноді крововиливи. У порожнинах тіла відмічали скупчення ексудату солом'яного кольору; в легенях – набряк і гіперемію судин; у шлунку та тонкому кишечнику – серозно-слизове катаральне запалення, а слизову товстого кишечника виявляли в стадії драґлистого набряку. Печінка і нирки були повнокровні, під капсулою нирок виявляли крапкові крововиливи.

Вивчення хламідіозу свиней, його перебігу, вдосконалення методів діагностики, а також засобів специфічної профілактики дає можливість для проведення ефективних оздоровчих заходів.

Висновки:

Хвороба у господарствах Сумської області клінічно проявлялася, в основному, у змішаній формі. В одному й тому ж господарстві вона могла мати як гострий, так і латентний перебіг, який встановлювався лише на основі лабораторних досліджень.

При патоморфологічному обстеженні органів свиноматок відмічали гіперемію і набряк ендометрію, ділянки некрозу. У 50% хворих свиноматок на слизовій оболонці рогів матки спостерігали кістозно-розширені залози величиною з горошину і кістозне переродження яєчників.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Ануфриев П.А., Першина С.И., Фролов Н.С.* Хламидиоз свиней //Ветеринарный консультант. – М., 2004. – №5. – С. 14-16.

2. *Караваев Ю.Д., Маркин Ю.Н.* Хламидиозы животных: меры борьбы и специфической профилактики // Ветеринария. – 2003. – № 6. – С. 3-6.

3. *Митрофанов М.П.* Хламидиозы животных как типичные иммунокомплексные болезни //Ветеринария. – 2005. – №3. – С. 17-20.